

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa Polmozbytu K. S.A. w K.

przeciwko B.M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 11 września 2013 r.,

zażalenia strony powodowej na postanowienie zawarte

w wyroku Sądu Apelacyjnego w K.

z dnia 30 marca 2012 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę
w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego
rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 marca 2012 r. dokonał częściowej zmiany wyroku Sądu Okręgowego z dnia 28 maja 2010 r., oddalił apelację pozwanej oraz zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania odwoławczego. Za adekwatną zasadę rozstrzygnięcia o kosztach dwukrotnego postępowania apelacyjnego oraz kasacyjnego uznał tę, przewidzianą w art. 100 zdanie pierwsze, analogicznie do orzeczenia o kosztach procesu za pierwszą instancję. Sąd ten wskazał, że strony poniosły tego samego rodzaju koszty, tak co do opłat sądowych (pозwana od apelacji, a powódka od skargi kasacyjnej), jak i wynagrodzeń pełnomocników.

Powódka w zażaleniu na postanowienie w przedmiocie kosztów postępowania odwoławczego domagała się uchylenia go i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Zarzuciła naruszenie art. 98 § 1 w związku z art. 100 zdanie drugie, art. 98 § 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) ponieważ powódka uległa tylko co do nieznaczącej części swojego żądania. Zasadne zatem było zatem włożenie na pozwaną obowiązku zwrotu powódce poniesionych kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie należało uznać za uzasadnione.

Przyjęcie za podstawę orzeczenia o kosztach procesu jednej z zasad przewidzianych art. 98 do 107 k.p.c. uzależnione jest od wyniku procesu. Do zastosowania zasady odpowiedzialności za wynik sporu, objętej art. 98 § 1 k.p.c., dojdzie w wypadku przegrania sprawy przez jedną ze stron. Pozostałe uregulowania, które uzupełniają tę podstawową zasadę, mogą być użyte w razie wystąpienia okoliczności w nich wskazanych.

Przepis art. 100 k.p.c. traktuje o kompensacie kosztów procesu, która umożliwia sprawiedliwe ich rozłożenie pomiędzy stronami, jeżeli żądania lub obrona uwzględnione zostały jedynie częściowo. Kompensata poniesionych kosztów

procesu może polegać na ich wzajemnym zniesieniu, stosunkowym rozdzielaniu lub włożeniu na jedną ze stron obowiązku zwrotu całości kosztów. Wybór jednego z tych sposobów wymaga ustalenia proporcji między żądaniem powoda i zarzutami pozwanego, a wynikiem sprawy oraz zsumowania wszystkich kosztów poniesionych przez każdą ze stron. Określenie jaka część sumy kosztów przypadłaby na każdą stronę następuje przez odniesienie stosunku w jakim strony utrzymały się ze swoimi żądaniem lub zarzutami do tej sumy, a następnie porównanie uzyskanego wyniku z kosztami rzeczywiście poniesionymi.

Jeżeli strony w równym lub zbliżonym stopniu wygrały lub przegrały sprawę, a jednocześnie w takim stosunku poniosły koszty, powinna być zastosowana zasada wzajemnego zniesienia kosztów. W sytuacji znacznej różnicy w wysokości kosztów poniesionych przez strony nie należy stosować tej zasady, nawet gdy przemawiałby za tym wynik sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 1985 r., II CZ 56/85, niepubl.; z dnia 12 października 2012 r., IV CZ 68/12, niepubl.). W orzecznictwie prezentowane jest również zapatrywanie, że o zastosowaniu zasady wzajemnego zniesienia kosztów procesu decyduje kryterium słusnościowego rozłożenia obowiązku ponoszenia tych kosztów, nie jest natomiast bezwzględnie wymagane dokładne wyliczenie stosunku wygranej do przegranej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 czerwca 1974 r., II CZ 104/74, niepubl.; z dnia 10 lutego 1985 r., II CZ 21/85, niepubl.; z dnia 17 czerwca 2011 r., II PZ 10/11, niepubl.). W takim wypadku sąd powinien wskazać na te względy, ponieważ słusność leży u podłoża każdego rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, zaś sam charakter sprawy nie może przesądzać o zastosowaniu pierwszej z reguł wskazanych w art. 100 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2012 r., I CZ 102/12, niepubl.).

Wyraźnemu zróżnicowaniu w zakresie utrzymania się z żądaniem lub obroną odpowiadać może, w okolicznościach konkretnej sprawy, zasada stosunkowego rozdzielania kosztów procesu, prowadząca do określenia udziału stron w całości tych kosztów, jeśli tego rodzaju różnica dotyczy także wysokości poniesionych kosztów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1987 r., I CZ 126/87, niepubl.; z dnia 31 stycznia 1991 r., II CZ 255/90, OSP 1991, nr 11 – 12, poz. 530).

Rozstrzygnięcie o żądaniach stron co do kosztów procesu obejmuje zarówno ustalenia dotyczące wyliczeń w zakresie stosunku wygranej do przegranej, sumy kosztów obu stron, udziału każdej z nich w tej sumie, rozmiaru kosztów przypadających na stronę oraz dokonanie wyboru adekwatnego sposobu ich rozliczenia, mającego co do zasady dyskrecyjną naturę. Wiąże się to z koniecznością podania w uzasadnieniu nie tylko przepisów będących podstawą orzeczenia, ale także wyjaśnienia dlaczego w konkretnej sytuacji mają zastosowanie powołane przepisy i w jaki sposób wpływają na to rozstrzygnięcie. Brak takiego wyjaśnienia uniemożliwia ocenę trafności orzeczenia.

W zaskarżonym postanowieniu Sąd Apelacyjny wskazał jedynie na zastosowaną zasadę, jako odpowiadającą przyjętej w odniesieniu do postępowania za pierwszą instancją, co nie odpowiada wymogom przewidzianym dla wskazania przyczyn wyboru zasady wzajemnego zniesienia kosztów. Nie ma w tych motywach ustaleń dotyczących stosunku w jakim strony utrzymały się z roszczeniem i obroną, sumy kosztów oraz porównań wskazujących na odpowiedniość tej zasady, co uniemożliwia dokonanie oceny trafności rozstrzygnięcia. W razie utrzymania się przez powódkę z twierdzeniem, że apelacja pozwanej została uwzględniona w zakresie 25%, to uzasadnionym będzie zastosowanie zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów. Jeżeli natomiast pozwana w nieznacznym jedynie zakresie, nieprzekraczającym 10%, utrzymała się z żądaniem zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji, rozważenia wymagać będzie włożenie na nią obowiązku poniesienia wszystkich kosztów, stosownie do art. 100 zd. 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz zakresu zaskarżenia.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z 394¹ § 3 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego wynika z art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.